

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ БІЛІМ
МИНИСТІРЛІГІ
ӘЛ ФАРАБИ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ
ФИЛОСОФИЯ ЖӘНЕ САЯСАТТАНУ ФАКУЛЬТЕТІ

Тақырыбы: Арнайы педагогика пәнінің бөлімдері.
Арнайы педагогика жалпы педагогиканың
ғылыми саласы ретінде.

**Мамандық: Әлеуметтік педагогика
және өзін өзі тану.**

Курс: 2

Топ: 1

Орындаған: Құрманкүл Д

Ерғали М

Манап М

Хадрова Ш

Тексерген: Хадырбаева И. Е.

Арнайы педагогика — көру, есту, сөйлеу мүшелерінде және ақыл-ойында табиғи кемістігі бар балаларды оқыту мен тәрбиелеу мәселелерін зерттейтін ғылым. Пед. ғылымында дефектология (лат. defectus — жетімсіздік және грек. logos — сөйлеу, оқу) деп те аталады. Ол төрт салаға бөлінеді: сурдопедагогика — саңырау, мылқау балаларға, тифлопедагогика — соқыр балаларға, олигофренопедагогика — ақыл-ойы кеміс балаларға, логопедия — тілінің кемісі бар балаларға білім және тәрбие беру мәселелерін зерттейді. Табиғи кемтар балалар мемл. есебінен арнайы мектептерде тегін оқытылады.

Алғашында, арнайы педагогиканың өзіндік терминдері болмағандықтан кемтар балалардың патологиялық, анатомиялық-физиологиялық ерекшеліктерін білдіретін медициналық терминдер пайдаланылды. Арнайы ғылыми терминдердің пайда болуы медицинадан туындаған олар: диагностика, ақау, соқыр, түзету, ақыл-есі кемтар, керемдік, мылқау т.с.с.

Арнайы педагогика қазіргі уақытта мүмкіндіктері шектеулі тұлға, ал білім алушылар үшін — білім алуда ерекше қажеттіліктері бар деген анықтаманы пайдаланады, сол ерекше қажеттіліктерді арнайы жағдайды қамтамасыз ету арқылы қанағаттандыруға болады. Шетелдегі қазіргі заң және әлеуметтік саласында еңбек ету мүмкіндіктері шектеулі тұлға деген ұғымдар жиі пайдаланады, ол бұрынғы “мүгедек” терминнің орнын басады, өйткені “мүгедек” деген адамның ештеңеге жарамайды, яғни қабілетсіздікті білдіреді.

Арнайы білім (біздің елімізде және дефектология белгілі, түзеу педагогика) педагогика ажырамас бөлігі болып табылады, оның салаларының бірі. Латын Sresialis. - Данышпан, түрлері)

Арнайы педагогика - жалпы педагогикалық әдістері мен құралдары көмегімен қолданыстағы мәдениет анықталады қалыпты жағдайларында үшін мұғалім білім дене және ақыл-ой дамуына мүмкіндігі шектеулі адамдардың (арнайы) білім беру, теориясы мен практикасы, қиын немесе мүмкін емес.

Халықаралық педагогикалық теориясы мен практикасы негізінен «арнайы педагогика» және «арнайы білім беру» ұғымын қабылданады: Ағылшын тілінде — Special education, французс— education, испанияда—pedagogia, education especial,

Дұрыстығы, адам белгіні зақымдаудан болмаған: білім беру әлемдік жүйесінің қазіргі заманғы гуманист бағдарлар сәйкес, сондай-ақ аты «арнайы білім беру», халықаралық оқу-әдістемелік термин ретінде пайдаланылады . Атауы ағылшын түбір - sresial (арнайы, жеке), педагогика саласындағы жеке тұлғаның жеке білім беру күрделі проблемаларды шешу үшін оның қабілетін жеке фокус баса назар аударады.

Еуропа елдерінің айырмашылығы, АҚШ-sresial білім беру тұжырымдамасы барлық балаларға білім мәселелері дарынды, оның ішінде жалпы қабылданған нормаларына, өзгеше қамтиды. Алайда, (Батыс Еуропа сарапшылар қоса алғанда) көптеген сарапшылар сол немесе бұзу, психикалық және дене дамуының болмауына ауыртпалық, еден арнайы педагогика, арнайы білім ғана білім шенеуніктер жүзеге асырады.

Арнайы педагогиканың пәні - арнайы оқытудың теориясы мен тәжірибесі. Ол мүмкіндігі шектеулі адамдардың дамуы мен білім алу ерекшеліктерін олардың тұлғалық қалыптасуы және әлеуметтену заңдылықтарын зерттейді.

Арнайы педагогиканың негізгі мақсаты - дамушы тұлғаның әлеуметтенуге және өзіне-өзі қызмет көрсетуге үйретуін көздей отырып, арнайы педагогика бұл мақсаттың мүмкіндігі шектеулі тұлға үшін маңызды мәнін көрсетеді: тәуелсіз және өз бетімен өмір сүру мен әлеуметтенудің жоғарғы деңгейіне қол жеткізу.

Арнайы педагогика негізгі мақсатқа жету үшін жалпы мақсаттар жүйесін жүзеге асыру қажет, олар:

- дамудағы кемістікті, ауытқуды түзету;
- педагогикалық құралдар арқылы дамудағы кемістікті, ауытқуды теңестіру; орның толықтыру (компенсациялау);
- абилитация (ерте жас кезеңі үшін)-әлеуметтік ортаға әлі бейімделмеген ерте жас кезеңінде болатын патологиялық жағдайлардың алдын алу емдік- педагогикалық шаралар жүйесі. Ол қоғамда енбектену және пайдалы мүше болу мүмкіндігін туғызады.
- сауықтыру жұмыстары (әлеуметтік және тұлғалық) - тұлғаны даярлау мақсатындағы медициналық, әлеуметтік, білімдік және кәсіби сипатағы кешендерді қолдану.

Ал арнайы педагогиканың мақсаттарын жүзеге асыру үшін бір қатар міндеттерді шешу аса қажетті, олар:

- мүмкіндіктердің шектеулі тұлғаның даму заңдылықтарын зерттеу;
- кемістіктің құрылысына сәйкес түзету және теңестіру (компенсация) орның толықтыру мүмкіндіктерін анықтау;
- мүмкіндіктері шектеулі тұлғаларды педагогикалық тұрғыдан жіктеу әзірлеу жағдайларын анықтау және негіздеу;
- арнайы білім берудің заңдылықтарын, мүмкіндіктері шектеулі тұлғаларды оқытудың педагогикалық жүйелерін зерттеумен қатар жаңа педагогикалық жүйелердің пайда болуын болжау т.с.с.

Арнайы педагогиканың объектісі, міндеттері

Балалардың арнайы педагогика ғылымының негізгі мақсаты: әр түрлі кемістігі бар балалардың психологиялық және физиологиялық даму ерекшеліктерін зерттеу және сонымен қатар оларды оқыту және тәрбиелеу, түзету, қалыптастыру жолдарын айқындайды. Қазіргі таңда арнайы педагогика ғылымында бірнеше өзекті мәселелер кездеседі. Ол мәселелер арнайы педагогиканың категорияларымен тығыз байланысты. Яғни оларға: есту қабілеті бұзылған балалар (керең немесе саңырау, нашар еститін, кеш естімей қалғандар); көру қабілеті бұзылған балалар (соқыр, мүлде көрмейтін, немесе нашар көретін); сөйлеу қабілеті бұзылған, тіл мүкістігі бар балалар- лагопаттар; интеллектуалды дамуы немесе ақыл-ой, ойлау қабілеті зақымданған, кемақыл (ақыл-ойы, есі кеміс-кемақыл және психикалық дамуы тежелген балалар); психикасы мен дене бітімінің дамуы комплексті, күрделі түрде бұзылған (соқыр-мылқаулар); естімейтін-көрмейтін және ақыл-ойы жетілмеген, естімейтін т.б); тірек-қимыл аппараты зақымданған балалар; педагогикалық өзгерісі бар (жүріс-тұрысы, мінез-құлқы, тәртібі бұзылған) балалар жатады.

Осы мақсатқа сай арнайы педагогика ғылымы төмендегідей:

1. Әр кемістіктің немесе кемтар балалардың ауытқулардың түрлерін, дәрежесін анықтап олардың қалыптасу ерекшеліктерін анықтау.

Физикалық немесе психологиялық дамудағы ауытқулардың негізгі биологиялық элеуметтік және педагогикалық себептерін анықтап оларды түзету, толықтыру әдістерін қарастыру.

3. Арнайы мекемелерді қалыптастыру орталықтарын ұымдастыру және оларды дамыту бағыттарындағы жұмыстарын негізгі принциптерін таныстыру.

4. Арнайы түзету, толықтыру және дамыту мекеменің негізгі мақсат-міндеттерін айқындау және жұмыстарының мазмұнын талдау.

5. Болашақ дефектолог мамандарын даярлау үшін қажетті ғылыми оқу әдістемелік әдебиеттермен танысып көрнекі құралдар және тәжірибелік мекемелер жұмыстарына қатысу.

Тарихи кезеңдері :

1-ші кезең: б.з.б. VIII ғ. - б.з. XII ғ.

2-ші кезең: XII - XVIII ғ.

3-ші кезең: XVIII - XX ғ.

4-ші кезең: XX ғ. - XX ғ .70-
жылдары

5-ші кезең: XX ғ. 70-жылдардан
бастап.

Ресей арнайы педагогикасы

Е.К.Грачева, В.П.Кащенко, Г.И.Россолимо, Т. А.
Власова, Л.С.Славина.

Арнайы педагогика

```
graph TD; A[Арнайы педагогика] --> B[Сурдопедагогика]; A --> C[Тифлопедагогика]; A --> D[Олигофренопедагогика]; A --> E[Логопедия];
```

Сурдопедагогика

Тифлопедагогика

Олигофренопедагогика

Логопедия

Сурдопедагогика - есту кемістіктері бар балаларды тәрбиелеу және оқыту туралы ғылым, дефектологияның бөлімі.

Логопедия (гр. *logos* — сөз, ілім, *paideia* — тәрбиелеу, оқыту) - психология мен педагогиканың тіл кемшілігін, оны жою мен оның алдыналудың әдістері мен қағидаларын зерттейтін саласы. Бала тілінде болатын кемістіктерді зерттеп, оны жоюдың жолдарын іздестіретін арнайы педагогика тарауының бірі.

Олигофренопедагогика - ақыл-ой дамуынан қалып қойған балаларды тәрбиелеу мен оқыту туралы ғылым.

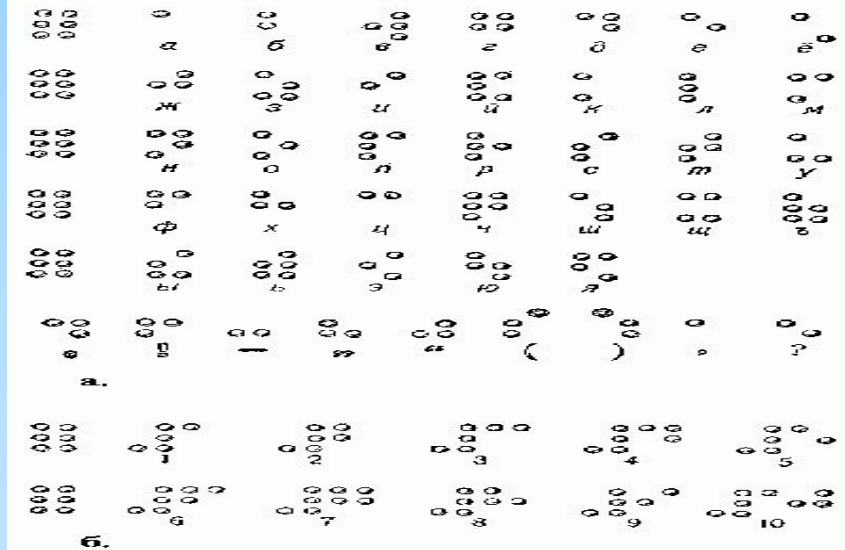
Тифлопедагогика (гр. *typhlos* – соқыр және педагогика) – педагогика ғылымының көру қабілеті бұзылған балаларды оқыту және тәрбиелеу жөніндегі саласы.

Тифлопедагогика- көру кемістігі барлар арнайы оқыту мекемесінде білім алып, жоғары оқу орындарына түсуге жағдай жасалды. Олардың арасында акад. Л.С. Понтрягин және А.Г. Витушкин, проф. В.И. Зубов, жазушылар Н.Островский, Э. Асадов, Н.Силков, А.Притчина, сазгерлер В.Никитин, Н.Поликарпов секілді көрнекті тұлғалар да бар. Тифлопедагогика саласында мол еңбек қалдырған Б.И. Коваленко мен В.С. Сверлов болды. О.Скороходованың еңбектері дефектология ғылымында ерекше орын алады.

Олигофренопедагогиканы тұнғыш ақыл-ой дамуынан қалып қойған балаларды тәрбиелеу мен оқыту әдістемесінің тәжірибесі Эдуард Сегеннің «Ақыл-ойы есуас балаларды тәрбиелеу, тазалыққа үйрету және өнегелі емдеу» атты үлкен еңбегінде суреттелген.

Логопедия - Алғаш 17 ғасырда қолға алынғанымен тілінің мүкісі бар балаларды медицина және психология жолдармен зерттеп, тиісті емдеу шараларын қолданудың жолын табу әрекеттері 20 ғасырдың 30-жылдарына дейін созылды

Тифлопедагогика-

Логопедия

Олигофренопедагогика

ӘДЕБИЕТ ТІЗІМІ

- 1 .Специальная педагогика / Под ред. Н.М.Назаровой. - В 3 т. - М.: Академия, 2008.
- 2 .Специальное образование в Казахстане. Информационно–методический бюллетень. - Алматы.
3. Сулейменова Р.А. Система ранней коррекционной помощи детям с ограниченными возможностями в Казахстане: проблемы создания и развития. - Алматы, 2000. 1. Басова А.Г. Егоров С.Ф. История сурдопедагогики. — М., 1984.

НАЗАР АУДАРҒАНДАРЫҢЫЗҒА
РАХМЕТ!!!